

HANDLÄGGARE/ENHET
Ekonomisk politik och
arbetsmarknad
Thomas Hagnefur

DATUM
2011-05-09

DIARIENUMMER
20110092

ERT DATUM
2011-02-04

ER REFERENS
U2011/263/S

Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

LOs remissvar på SOU 2010:99, Flickor, pojkar, individer – om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan

LO har fått möjlighet att lämna synpunkter på ovanstående betänkande och vill framföra följande.

Delegationen för jämställdhet i skolan har bearbetat ett både viktigt och komplext område förenat med stora utmaningar. För att så småningom uppnå ett jämställt samhälle krävs att barn och ungdomar tidigt får kunskap och möjlighet att pröva sina egna attityder och värderingar. Det är också av vikt att de får möjlighet att uppleva jämställda miljöer i skola och förskola. Betänkandet har beaktat många viktiga aspekter och med väl underbyggda argument kommit med förslag som kan utveckla skolan mot ökad jämställdhet. LO vill särskilt uppmärksamma betydelsen av att man i betänkandet poängterar att jämställdhet ingår både i skolans värdegrunds- som kunskapsuppdrag.

I betänkandet inleds förslagen till insatser med formulering av ett övergripande jämställdhetsmål för skolan. Det uttrycks som;
Jämställdhet råder när flickor och pojkar har samma makt och möjligheter att påverka skolan, det egna lärandet och den egna utvecklingen.
Problemet med den formuleringen är att den blir endimensionell. Det som saknas är ett resonemang om behovet av jämlikhetsmål, där både klass och etnicitet vägs in. Ett sådant perspektiv har inte ingått i delegationens direktiv men kunde ändå ha tillförts och problematiserats.

Flickor och pojkar är inte två homogena grupper med givna egenskaper, vilket också delegationen pekar på i många olika sammanhang i betänkandet. Föräldrars socioekonomiska bakgrund har betydelse för barn och ungdomars förutsättningar och resultat i skolan. Det innebär att det både inom och mellan grupperna flickor och pojkar finns begränsningar, när det

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

gäller makten och möjligheten att påverka skolan, det egna lärandet och den egna utvecklingen. Även om det uttryckta målet är övergripande borde det uttryckas på ett sådant sätt att det går att följa upp och beskriva graden av måluppfyllelse. LO är av den uppfattningen att skolans uppgift är att utjämna skillnader mellan elever när det gäller makt och möjligheter och att det därmed inte heller ska finnas skillnader beroende på kön.

LO vill också betona det förslag som berör framtagandet av stödmaterial för att förbättra läs och skrivkunnigheten hos pojkar och flickor. Betänkandet redovisar forskningsresultat som visar på sambandet mellan tidiga läs och skrivproblem och dess betydelse för de framtida studieresultaten. Till detta ska också föras påverkan på elevernas självuppfattning och de konsekvenser det får för deras psykiska hälsa. Även om båda könen kan uppleva samma svårigheter är det viktigt att åstadkomma en relativ förändring av pojkars svårigheter i när det gäller tidiga problem med att läsa och skriva.

Insatser är gjorda för att förstärka läs och skrivsvårigheter både i skolan och i lärarutbildningen. LO menar att det är av största vikt att dessa insatser inte blir tillfälliga förstärkningar utan att huvudmän och lärarhögskolor konsekvent och långsiktigt utvecklar detta viktiga kunskapsområde för barn och ungdomars förutsättningar i skolan. Skolinspektionen och Högskoleverket har här en viktig roll att fylla genom att följa utvecklingen av gjorda insatser.

När det gäller ungdomars val av yrkesförberedande program på gymnasiet så är de fortfarande mycket starkt styrda av uppfattningar om vad som är manliga och kvinnliga yrken. Även om det skett förändringar av både pojkars och flickors representation på respektive underrepresenterat program så är förändringarna marginella, i synnerhet på de manligt dominerade programmen. Könstraditionella val är stabila över tid och de punktinsatser som historiskt gjorts för att främst påverka flickors val till pojkdominerade yrkesprogram, har inte lyckats påverka utvecklingen i någon nämnvärd omfattning.

I betänkandet redovisas ett bedömt behov av en kontinuerlig uppföljning hur den nya gymnasiereformen påverkar flickors och pojkars val till både gymnasie- och högskolan. Konsekvenserna för jämställdheten i och med den tydligare uppdelningen av de studie- och yrkesförberedande programmen bör också följas upp. LO utgår ifrån att det blir en viktig del i uppföljningen av skolreformerna som nu är beslutat. LO vill återigen påpeka att det i detta sammanhang är minst lika viktigt att följa upp hur socioekonomiska faktorer påverkar val av studievägar.

LO menar att det är viktigt att sträva mot en förändrad och mer jämställd struktur av arbetsmarknaden som kan avspegla sig i pojkars och flickors val

av gymnasie- och högskoleutbildningar. Här kan branschernas parter bidra med att skapa intresse och förutsättningar för det underrepresenterade könet att söka sig till den egna branschen. De nationella programråden i den nya gymnasieskolan skulle, i samverkan med Skolverket, kunna arbeta mer målinriktat med att skapa förutsättningar för flickor och pojkar att välja annorlunda. Regeringen bör överväga särskilda insatser för att få till stånd och stödja ett sådant utvecklingsarbete.

Därtill vill LO betona studie och yrkesvägledningens betydelse. Det är viktigt för att komma tillrätta med val baserade på okunskap om olika utbildningsvägars möjligheter och begränsningar. Det är också av vikt för att komma tillrätta med val som bygger på en negativ uppfattning om den egna förmågan eller på val bestämda av kön.

LO anser att förslaget om att överföra skrivningar från diskrimineringslagen till skollagen är bra. LO är också positiv till att tillsynen av efterlevnaden överförs till Skolinspektionen och BEO. Däremot anser LO att det behövs ett förtydligande i förslaget till ändrad författningstext i skollagen. I 3 § i förslag till författningstextändringar hänvisas till 1 kap 4§ i diskrimineringslagen avseende definitioner. Där finns begreppet sexuella trakasserier definierat men har utelämnats i förslag till ny lagtext i skollagen. LO menar att det är olyckligt. I synnerhet då man i betänkandet konstaterat att just sexuella trakasserier är ett framträdande problem som kan iakttas i dagens skola. I syfte att poängtera den dimensionen av trakasserier som också har betydelse för jämställdhetsarbetet menar LO att definitionen bör uttryckas som; *diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och andra former av kränkande behandling*

I betänkandet påtalas behovet av vuxennärvaro i skolan för att förebygga och hantera diskriminering, kränkningar och våld. Delegationen har dock inga förslag på hur vuxennärvaron ska kunna stärkas. Skolverket och Skolinspektionen har visat att vuxennärvaron är särskilt låg på elevernas schemafria tid och att kränkande behandling i skolan oftast sker på platser där vuxna inte finns närvarande. LO vill därför särskilt lyfta fram behovet av vuxna utanför lektionstid på raster, i korridorer, lunchrum och kafeteria. I en av Skolverkets rapporter uttrycker elever i klass 8 önskemål om fler unga vuxna på skolan. Eleverna säger att de ser fritidspersonal som personer som har mer tid att lyssna och engagera sig i elevernas problem. Studien visar att för att kunna förebygga trakasserier behöver personalen bygga relationer med eleverna. LO menar att ett beprövat sätt att minska förekomsten av diskriminering, kränkningar och våld är att övrig personal på skolan, som fritidspersonal, vaktmästare och skolkökspersonal, finns på skolan under hela dagen. Det är även viktigt att den personalen får ta del av jämställdhetsutbildning och ingå i skolans jämställdhetsarbete.

Delegationen beskriver i kapitel 7 om jämställdhetsperspektiv på psykosocial hälsa en oroande utveckling av barn och ungdomars psykosociala hälsa. Särskilt viktigt att uppmärksamma är sambandet mellan tidiga svårigheter i skolan, främst när det gäller läs och skrivsvårigheter, och psykosociala problem. Det är därför av största vikt att tidigt kunna sätta in elevstödande åtgärder för att undvika en sådan utveckling. Därutöver finns skillnader mellan könen hur brister i den psykosociala hälsan visar sig, något som är viktig kunskap för skolans personal. I betänkandet föreslås att skolans samverkan med elevhälsan behöver utvecklas. LO delar den bedömningen. Därutöver behöver också samverkan med andra stödjande strukturer utvecklas. Exempelvis kan skolans samverkan med landsting, kommunens sociala eller ungdomsenheter vara ett stöd utan att det sker inom ramen för direkt myndighetsutövning.

Rektor har en betydelsefull roll i skolans jämställdhetsarbete. I betänkandet föreslås att det i målen för rektorsutbildningen ska införas en skrivning om att jämställdhet ska *genomsyra* hela rektorsutbildningen. Konkretiserat innebär det att ett jämställdhetsperspektiv ska läggas på utbildningens alla tre delkurser vilket också är exemplifierat. LO menar att det är en för svag skrivning. Istället bör man inrikta sig på att hitta mål som betonar jämställdhetsintegreringen i skolan, som lyfts fram som en bärande princip i betänkandet. Jämställdhetsintegrering innebär att såväl värdegrunds- som kunskapsuppdraget inbegrips. Rektor har en självklar roll som pedagogisk ledare, ansvarar för personalutveckling och den övergripande organisationen och dess arbetssätt. LO menar därför att målen istället borde uttryckas som att rektorsutbildningen ska ge rektorerna kunskaper och metodik som är nödvändiga för ett jämställdhetsintegrerat arbete i skolan.

LO stödjer de förslag till uppdrag man anser regeringen bör ge till olika berörda myndigheter. Särskilt viktig kommer Skolinspektionens roll att bli för att driva på utvecklingen i svensk skola mot ökad jämställdhet.

LO vill avslutningsvis framhålla den andra dimensionen av barn och ungdomars makt och möjligheter att påverka skolan, det egna lärandet och den egna utvecklingen. Olikheter i förutsättningar och resultat beroende på socioekonomisk bakgrund och etnicitet måste tillsammans med bristande jämställdhet vara utgångspunkten för arbetet mot en mer jämlik, jämställd och likvärdig skola.

Landsorganisationen i Sverige
Stockholm som ovan

Wanja Lundby-Wedin

Thomas Hagnefur